

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство культури України
Національна хореографічна спілка України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Кафедра хореографії**

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

30 квітня – 1 травня

Київ 2019

УДК 378.011.3-051:792.8

Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

Редакційно колегія:

**Федоришин
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

7. Павленко О.В. Проекція моральності на процес творчості молодших школярів / О.В. Павленко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Випуск 38. Серія : Педагогічні науки : [збірник]. Чернігів : ЧДПУ, 2006. - № 38. – С. 85-89.

ШЛЯХИ РЕГУЛЯЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ПІДЛІТКА ПІД ЧАС ТЕАТРАЛЬНО-ХОРЕОГРАФІЧНИХ ВИСТАВ

Кузьменко О. М. - магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова;
Піменова Л. О. – Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Неможливо уявити людське життя без емоцій. Втрата емоцій – це втрата специфічних рис людини. Нормальне життя повинно бути емоційно насиченим з переважанням позитивних емоцій.

Емоційний стан тісно пов'язаний з почуттями. Вони виникають лише за наявності певного рівня інтелекту і відображають відношення предметів і явищ до вищих потреб і мотивів діяльності людини.

Емоції виконують регулятивну функцію. Супроводжуючи будь-які прояви активності особистості, вони є важливим механізмом внутрішньої регуляції психічної діяльності й поведінки, що спрямована на задоволення потреб.

Кожну емоцію можуть супроводжувати виразні рухи. За зміною ходи, поставою, а також жестами людини, мімікою, інтонацією, зміною швидкості мовлення можна скласти уявлення про емоційний стан підлітка.

Спостерігаючи за виразом обличчя, ми не тільки розуміємо, що відчуває підліток, але й самі переходимо в його стан: співпереживаємо, співчуваємо, жаліємо або радіємо. Таким чином, виразні рухи – своєрідний засіб спілкування між людьми.

Будучи важливим фактором емоційної сфери, емоції є процесом безпосереднього переживання почуття. Суб'єктивно вони проявляються як позитивний стан захоплення, насолоди або як негативний стан незадоволення. Кожна емоція має власну картину суб'єктивного переживання та характеризується певним набором виразних рухів. Вона може бути зумовлена реальними чи уявними ситуаціями.

Вміння регулювати свій емоційний стан займає одну з основних ланок у психічній підготовці підлітка до театральних-хореографічних вистав та є актуальною проблемою у виконавській майстерності.

Метою даної статті є визначення шляхів регуляції емоційного стану підлітків під час театральних-хореографічних вистав.

Вивчення різних граней емоційної сфери особистості було предметом численних теоретико-емпіричних досліджень таких вчених, як Б. Ананьєв, П. Анохін, В. Вілюнас, В. Дерябін, Д. Джонсон, Б. Додона, К. Ізард, В. Кеннон, Е. Клапаред, М. Лебединський, О. Леонтєв, В. Мясіщев, П. Симонов, Д. Уотсон та інші.

Вплив емоційно-почуттєвої сфери на духовну культуру особистості досліджували М. Киященко, О. Рудницька, В. Федотова, Г. Шевченко [5, с. 12].

Починаючи з історичного періоду Нового часу, протягом багатовікової історії досліджень, у вітчизняній і зарубіжній психологічній літературі емоції користувалися пильною увагою з боку вчених-філософів (Р. Валетт, І. Васильєв, Л. Виготський, І. Кант, С. Рубінштейн, А. Енштейн та інші), педагогів і психологів (Л. Божович, В. Вілюнас, В. Вундт, Б. Додонов, А. Запорожець, К. Ізард, Ф. Крюгер, О. Леонтєв, Р. Немов, А. Маслоу, М. Полані, П. Симонов, П. Якобсон, К. Еутлі та ін.). Даному феномену відводилася одна з центральних ролей, що визначають внутрішнє життя і вчинки людини. У науково-педагогічній літературі існує величезна множина понять, які характеризують емоційно-почуттєву сферу людини (емоційні переживання, емоційні процеси, емоційність, емоції, почуття, емоційні стани, емоційна риса та інше). Всі ці факти указують на те, що такі терміни, як «емоційне переживання», «емоційний стан», «емоційний процес» пов'язує те, що в них відображається ставлення до дійсності, і головним елементом є переживання. Так, емоційні стани та емоційні переживання характеризують тривалість і силу прояву почуттів; тоді як емоційні процеси відображають внутрішню регуляцію діяльності і виявляють певну почуттєву структуру [3, с. 36; 2, с. 15].

На сьогоднішній день театри поділяються на різноманітні структурні варіанти, певні жанрові модифікації. Окремі театри мають жанрову спеціалізацію. Це театри сатири, комедії, драми та комедії, малих сценічних форм тощо.

Деякі театри орієнтуються на певне коло глядачів (Молодіжний театр, театр юного глядача, театр флоту). Театр, як вид мистецтва поділяється на такі види:

- драматичний театр;
- музичний театр (опера, балет);
- музично-драматичний (поєднуються ознаки двох перших);
- театр оперети або театр музичної комедії;
- театр пантоміми;
- тіньовий театр;

- ляльковий;
- театр одного актора.

В процесі історичного розвитку визначилися різні види театру, котрі відрізняються один від одного специфічним оформленням та засобами художньої виразності.

Серед всіх театрів хочу сконцентрувати увагу на тіньовому театрі. Театр тіней – це форма візуального мистецтва, що зародилося в Азії. Специфіка театру – в його естетиці, умінням володіти своїм тілом та передавати справжні людські емоції через екран. Адаже між глядачем та виконавцем стоїть екран, що ускладнює роботу танцівнику. Його форми повинні бути відточені ідеально, адже в тіні глядач бачить лише силует та прояв емоції. Для цього потрібно відшліфувати кожен рух. Цьому допоможе урок класичного танцю, акробатика, техніка, дуетна робота в парах, акторська майстерність, робота з реквізитом.

Підлітковий вік охоплює період від 11-12 до 14-15 років, що відповідає середньому шкільному вікові, тобто 5-9 класам сучасної школи. У цей період в особистості дитини відбуваються складні і суперечливі зміни, на підставі чого його ще називають важким, критичним, перехідним. Така оцінка зумовлена багатьма якісними змінами, які нерідко пов'язані з докорінним ламанням попередніх позицій, особливостей активності, інтересів і стосунків дитини. Відбуваються вони за порівняно короткий час, здебільшого бувають несподіваними і надають процесові розвитку стрибкоподібного, бурхливого характеру. Майже завжди ці зміни супроводжуються появою у підлітка суб'єктивних труднощів. Ускладнюється і його виховання, оскільки підліток не підкоряється ефективним щодо молодшого школяра впливам дорослих, у різних формах проявляє непослух, опір і протест (упертість, грубість, негативізм, замкненість).

Підлітковий вік називають перехідним і тому, що у цей період відбувається перехід від дитинства до юності, від незрілості до зрілості. Ця особливість проявляється в фізичному, розумовому, моральному, соціальному та духовному розвитку особистості [4, с. 45].

У дослідженні підліткового віку важливо, на думку Л. Виготського, виокремити основне новоутворення у психіці підлітка, з'ясувати соціальну ситуацію його розвитку, яка у кожному віці передбачає неповторну систему стосунків дитини і середовища. А суть кризи перехідного віку полягає у перебудові цієї системи. Психологічний зміст підліткової кризи пов'язаний з виникненням почуття дорослості, розвитком самосвідомості, ставлення до себе як до дорослої особистості, до своїх нових можливостей і здібностей. Підліткам властиві прагнення до ідеалів, максималізм, значні фізіологічні зміни [1, с. 5].

У підлітка з'являється прагнення бути в групі, з'являються «лідери». Підліток центрується на сьогоднішньому, стає егоцентриком. Підліток стає більше замкнутим або сором'язливим, іноді від сором'язливості й непевності в собі

з'являється страх сцени. Іноді з'являється відчуття власної невразливості, прагнення перевірити себе та свої сили. Більшість підлітків страждає від того, що їх ніхто не розуміє.

Саме через «Татр Тіней», можна регулювати емоційний стан підлітка. Це єдиний театр, де підлітки не бачать глядача аж до самого кінця виступу. Це допоможе йому сконцентруватися на роботі, а не на власному страху сцени.

Балетмейстер повинен уміти позитивно реагувати на поведінку та емоційні прояви підлітка. Такт – необхідна складова в роботі з підлітком тому, що через нарцистичну вразливість підлітка до нього потрібен обережний підхід. Залишаючись тактовним, не можна забувати про твердість і необхідність виконаної роботи. Це все починається з репетицій.

Оскільки підліток егоїстичний у своїх бажаннях і вчинках, роботу варто планувати так, щоб він одержував від неї задоволення. Необхідно створити у підлітка відчуття незалежності й командної роботи, адже театр – це, як ансамбль, де всі, як один. Вони повинні відчувати себе, як один механізм, що не може працювати один без одного. Дати волю креативу, щоб вони могли попрацювати в парах над проявом емоційного стану, акторської майстерності, пантоміми, дуєтної роботи. Розділити на групи та давати театральні завдання на перевтілення в якогось героя, передати ту чи іншу емоцію, поставити власну театральну мініатюру, давати можливість побути режисером (запропонувати свої ідеї), робити допоміжний реквізит для вистави, обговорювати сценічний костюм. Сходити на вистави професійних театрів тіней, щоб у підлітків виникло бажання дійти до їхнього рівня, а то і більше.

Всі ці компоненти допоможуть підліткам регулювати свій емоційний стан, адже кожна з вище зазначених робіт дозволяє розкрити та проявити себе з різних сторін та дає впевненість в своїх силах, переборює страх перед виходом на сцену.

Основні шляхи балетмейстерської роботи з підлітком – допомогти виробити й закріпити емоційну стійкість перед виходом на сцену (підбадьорювати, наставляти, хвалити, підтримувати) вміння перебувати в колективі та працювати, як один механізм, щоб вони самостійно зрозуміли свою значущість в колективі та відчували відповідальність за свою проведenu роботу, відчували себе самостійною особистістю.

Отже, підлітковий вік – один з найскладніших періодів, який проявляється кризами та емоційною нестабільністю. Все це призводить до нестійкого контролю своїх емоцій та замкнутості в ході театральної-хореографічної роботи. Шляхом подолання емоційної регуляції став театр тіней, що відкрив можливості, емоційну виразність, роботу в парах та інше.

Емоційний стан відіграє важливу роль в театральній-хореографічній підготовці підлітків. Вчитися регулювати свої емоції потрібно починати з репетицій, а саме з простих завдань (від простого до складного (індукції)), давати завдання на креатив, на прояв себе. Підліток по-справжньому зможе

проявити себе, як творча особистість тоді, коли володітиме всіма складовими театрального мистецтва.

Література:

1. Виготський Л. С. психологія мистецтва / Лев Семенович Виготський - [3-вид]. - М. : Мистецтво , 1986. – 536 с. - Бібліорг. : с. 561-565.
2. Запорожец А. В. Развитие социальных эмоций у детей дошкольного возраста / А. В. Запорожец, Я. З. Неверович. – М : Педагогика, 1986. – 176 с.
3. Куракина А. О. Формирование у учащихся положительной эмоциональной оценки изучаемого предмета / Куракина А. О. // Авторефер. ... канд. пед наук. – Ижевск. – 2001. – 17 с.
4. Формирование личности в переходный период: от подросткового к юношескому возрасту / Дубровина И.В. – М., 1987 - 234 с.
5. Щукина Г. И. Проблемы познавательного интереса в педагогике / Г. И. Щукина. – М. : Педагогика, 1971. – 351с.

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ В ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВАХ

Мартиненко В. С. – магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова;

Козинко Л. Л. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

На сьогоднішній день існує велика кількість хореографічних колективів, проте, на жаль, не всі з них приділяють достатню увагу формуванню виконавської майстерності танцівників. Безумовно, це складний тривалий і багатоетапний процес, покликаний сприяти досягненню професійного рівня учасника танцювального колективу, адже виховання майбутнього артиста починається змалку і чим більше воно буде системним, чітким і продуманим, тим вищих результатів можна очікувати від учнів.

Питання виконавської майстерності у свій час розглядало багато визначних постатей у різних напрямках мистецтва. Так, наприклад, А. Ваганова, С. Головкина, Р. Захаров, А. Мессерер, Ю. Станішевський – у класичному танці, Б. Асаф'єв, В. Ванслов, Л. Келер, Б. Кременштейн – у музиці, М. Демидов,